

Serdar Korucu, 1984 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde felsefe öğrenimi gördü. Çeşitli televizyon kanallarının haber merkezi ve haber program bölümlerinde editör/yapımcı/danışman olarak çalıştı. Ulusal/uluslararası medya mecralarında dezavantajlı gruplar ve nefret söylemi üzerine haber, röportaj ve özel dosyalar hazırladı. 2012'den beri CNN Türk-Kanal D'de editörlük yapıyor.

Yayımlanmış çalışmaları: *Yabancı Gazetecilerin Gözüyle Kürt Sorunu* (Güncel Yayıncılık, 2009); *Suriye Yerle Bir Olduktan Sonra* (Hayata Destek Derneği, 2013); *2015'ten 50 Yıl Önce, 1915'ten 50 Yıl Sonra: 1965* (Aris Nalcı ile birlikte, Ermeni Kültür Derneği, 2014); *Patriklik Fotoğrafçısı Dimitrios Kalumenos'un Objektifinden 6-7 Eylül 1955* (İstos Yayın, 2015-2016, iki cilt); *Misafir* (Can Yayınları, 2016); *Tutku, Değişim ve Zarafet-1950'li Yıllarda İstanbul* (Güven Gürkan Öztan ile birlikte, Doğan Kitap, 2017); *Halepsizler* (Aras Yayıncılık, 2018); *Sancağın Düşüğü: İskenderun Sancağı'ndan Hatay'a "Ermeni Meselesi"* (Aras Yayıncılık, 2021); *Ahalinin Gidişi: Musa Dağ 1939* (Aras Yayıncılık, 2021); *Şimdi Kim Kaldı İmroz'da?* (İstos Yayın, 2022) ve *Türk Basınında Yahudi Mülteciler: 1938-1945 "Başkalı Tarafından Arzu Edilmeyen İnsanlar"* (Alfa Yayınları, 2023).

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Tutku, Değişim ve Zarafet-1950'li Yıllarda İstanbul (Güven Gürkan Öztan ile birlikte)

CUMARTESİ ANNELERİ

Galatasaray Meydanı'nda 1000 Hafta

Yazan: Serdar Korucu

Editör: Sevim Erdoğan

Yayın hakları: © 2024 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Mayıs 2024 / ISBN 978-625-6666-53-5

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Cüneyt Çomoğlu

Sayfa uygulama: Taylan Polat

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Cumartesi Anneleri

Galatasaray Meydanı'nda 1000 Hafta

Serdar Korucu

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

İçindekiler

Başlarken	11
Cemil Kırbayır'ın ağabeyi <i>Mikail Kırbayır</i>	53
Hayrettin Eren'in kardeşi <i>İkbal Eren</i>	67
Mehmet Zeki Akyıldız'ın ablası <i>Birgül Ekinci</i>	85
Hüseyin Taşkaya'nın eşi <i>Sultan Taşkaya</i>	93
Cüneyt Aydınlar'ın annesi <i>Menekşe Aydınlar</i>	103
Kenan Bilgin'in kardeşi <i>İrfan Bilgin</i>	113
Ali Tekdağ'ın ablası <i>İffet Mutaş</i>	125
Rıdvan Karakoç'un kardeşi <i>Hasan Karakoç</i>	135
Murat Yıldız'ın annesi <i>Hanife Yıldız</i>	155
Hasan Ocak'ın annesi <i>Emine Ocak</i>	169
Hasan Ocak'ın kardeşi <i>Maside Ocak</i>	177
Fehmi Tosun'un eşi <i>Hanım Tosun</i>	197
Fehmi Tosun'un kızı <i>Besna Tosun</i>	217
Abdurrahman Coşkun'un ağabeyi <i>Mehmet Coşkun</i>	245
Davut Altınkaynak'ın babası <i>Abdülaziz Altınkaynak</i>	261
Ahmet Kaya'nın kızı <i>Emine Kaya</i>	271
Talat Türkoğlu'nun kardeşi <i>Münnübe Türkoğlu</i>	281
Şirin Bayram'ın annesi <i>Remziye Bayram</i>	301
Şirin Bayram'ın kardeşi <i>Halime Bayram</i>	307
Ebubekir Deniz'in eşi <i>Divan Deniz</i>	317
Serdar Tanış'ın annesi <i>Rabia Tanış</i>	323
Serdar Tanış'ın oğlu <i>Diyar Tanış</i>	331
Kayıplar Listesi	341

Fotoğraf: Metin Göktepe

Başlarken

1000 hafta... Bir başka deyişle yaklaşık 10 milyon 80 bin dakika. 168 bin saat. 7 bin gün. 229 ay. 19 yıl... Türkiye'nin tartışmasız en uzun soluklu ve hâlâ devam eden eylemi olan Cumartesi Anneleri, 1000. haftasını geride bırakıyor. Bu çalışma, sesini duyurmak için kendini Galatasaray Meydanı'nda bulanları, bulmak zorunda kalanları konu alıyor. Ve elbette eylem yapmalarının nedeni olan kayıplarını...

Türkçede "kayıp" kelimesini üç anlamda kullanıyoruz. TDK'ye göre bunlardan biri "kazanamama hali". Bir iddiayı ya da seçimi kaybetme durumu yani. Bir diğeri "zayı" olma anlamında. Kiptaki isimlerden Hanife Yıldız'ın oğlu Murat Yıldız'ı anlatırken kullandığı "Bir boncuk düşer kaybolur, anlarsın, bu boncuk mu?" sözünde olduğu gibi... Üçüncü olarak "yitirme" hali var. Hasan Ocak'ın kız kardeşi Maside Ocak'ın "Pandemi döneminde annelerimizi bir bir kaybettik" cümlesi örnek olabilir buna. İşte tam bu aşamada, sözlüğün açıklık getir(e)mediği "kayıp" kelimesinin farklı alt anlamları bulunuyor.

Biz "kayıp" kelimesini son olarak 6 Şubat depremlerinde sıklıkla kullandık. Üstünden bir yıldan uzun zaman geçmiş olmasına rağmen hâlâ çok sayıda kişiden haber alınamamış durumda. Bu yaşanan TDK'deki açıklamalarla anlatılabilir. Fakat Cumartesi Anneleri'nin "kayıp"ları onlardan farklı. Bir doğal afetin tedbirsizlikle birleştiği bir felakette kaybolmadı yakınları. Belki de bu nedenle bazısı, yaşadıklarını komşularına, akrabalarına ve en çok da çocuklarına anlatmakta güçlük çekiyor. Mesela Talat Türkoğlu'nun yeğeni 4-5 yaşlarındayken şöyle diyor ailesine: "Koca adam nasıl kaybolur? Biz bile kaybolmuyoruz." Çünkü Mü-

nübe Türkoğlu'nun da dediği gibi, "O annesinden ayrılıp kaybolmayı düşünüyor. Çocuk anlamakta zorlanıyor."

Cumartesi Anneleri, 27 Mayıs 1995'ten beri bu kayıpların, gözaltında kaybedilenlerin, uluslararası literatürü kullanırsak "zorla kaybedilenlerin"¹ peşine düşmesiyle tanınıyor. İnsan Hakları Derneği'nin tespitlerine göre, Cumhuriyet Türkiye'sinde ilk gözaltında kaybetme vakası, 1936'da tütün işçilerinin örgütlendiği Yaprak Tütün Cemiyeti'nin kurucusu işçi önderi Salih Bozışık'la başlar. Bir sonraki isimse, Türkiye'nin erken dönemdeki en bilinen kayıp; *Kürk Mantolu Madonna* adlı eseri yayımlanışının üzerinden on yıllar geçse de hâlâ en çok okunanlar listesinde yer alan yazar Sabahattin Ali'dir.² Ancak bu kayıptan onlarca yıl sonra, annesi Emine Ocak'ı 21 Mart 1995'te arayarak kardeşi Aysel Ocak'ın doğum günü için balık alacağını söyleyen ve sonrasında günler, haftalar boyu kendisinden haber alınamayan Hasan Ocak, Türkiye için dönüm noktası olur.

Hasan Ocak, ilk kez Mart ayının sonunda gazetelerde yer alma başlar. "Gazi Mahallesi'nde çok sayıda gözaltı"³ başlık haberdeki listede onun da ismi bulunur. "Biz Hasan'ın gözaltında kaybedileceğini hiç düşünmedik" diyor kız kardeşi Maside Ocak ve ekliyor: "İnsan konduramıyor. Gazetelerden okuduğumuz, karşılaştığımız şeyler olsa da insan kendi başına gelebileceğini anlayamıyor." Aile "Biraz bekleyelim" der ve İnsan Hakları Derneği İstanbul Şu-

1. Zorla kaybedilme tanımı için İngilizcede "enforced disappearance", Fransızcada "disparition forcée" ifadeleri kullanılıyor. Birleşmiş Milletler Zorla Kaybedilmeye Karşı Herkesin Korunmasına Dair Sözleşme'nin İngilizcesi için bkz. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-all-persons-enforced>

Fransızcası için bkz. <https://www.ohchr.org/fr/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-all-persons-enforced>

2. Sabahattin Ali, 1948'de Milli İstihbarat Teşkilatı'nın öncülü olan Millî Emniyet Hizmeti Riyâseti (MEH-MAH) ajanı olduğunu bilmediği Ali Ertekin tarafından "Sınırı geçeceğiz" diye götürüldüğü Kırklareli'nde güvenlik güçleri tarafından kaybedilir. Akıbeti bugün bile bilinmiyor.

3. "Gazi Mahallesi'nde meydana gelen ve 17 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylardan sonra kayıp olanlardan haber alınmazken (...) ekiplerin çok sayıda kişiyi gözaltına aldığı öne sürüldü", *Cumhuriyet*, "Gazi Mahallesi'nde çok sayıda gözaltı", 29 Mart 1995.

besi'ndeki basın toplantısını 30 Mart'ta düzenler.⁴ Annesi, babası, kardeşleri ve Hasan'ın Arkadaşları olarak bir araya gelen geniş bir kesim kampanya başlatır. Aile bir yandan açlık grevine girer, bir yandansa "çok farklı yöntemler" bulur. Anne Emine Ocak, "Ailece Valiliğe gittik. Zincirledik kendimizi" diyor. Nedeniyse dönemin İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'yla görüşme taleplerinin reddedilmesidir. Eylemleri ilk kez "Kayıp ailelerine dayak"⁵ diye basına yansır. Sopa ve cop kullanan güvenlik güçleri göstericilerin tümünü gözaltına almıştır. Emine Ocak, "Polis zincirlerin içinden çekip gözaltına aldı bizi. Karakolda arabadan indirince ittiler, küfrettiler. Çok ağırırma gitti. İlk kez gözaltına alınıyordum" diye anlatıyor o günü. Serbest bırakıldıktan sonraysa 12 Nisan'da İstanbul Vali Yardımcısı Osman Demir'le görüşürler.⁶ İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Algan Hacaloğlu, Hasan Ocak ile ilgili iddiaları araştırmak üzere iki müfettiş görevlendirdiğini söyler.⁷

Yakınlarının eylemleri hız kesmez. Maside Ocak, "Gözaltında kayıplarla ilgili haberleri görmüyorlardı. Kamuoyu baskısı ne kadar çok olursa Hasan'ı kaybedemeyeceklerine inanıyorduk. Biz de Kanal 6'ya 20-30 kişi giderek, haberi yapana kadar kanaldan ayrılmamıştık" diyor. Bu, tek işgal eylemi olmaz. Hasan Ocak'ın bulunmasını isteyenler CHP İstanbul İl Başkanlığı'nın kapılarını günler boyunca dış dünyaya kapatırlar.⁸ Kampanya Ankara'ya da taşınır.⁹ Emine Ocak ile bir başka kayıp yakını Hasan Gülünay'ın eşi Birsen Gülünay, izleyici olarak katıldıkları bir duruşmada mahkeme heyetine, "Kayıplarımızı istiyoruz. Gözaltında kaybedilmek istenen oğlumu istiyorum. Hâkim

4. *Cumhuriyet*, "Gözaltında kayıplara ailelerden büyük tepki", 31 Mart 1995.

5. *Cumhuriyet*, "Kayıp ailelerine dayak", 5 Nisan 1995.

6. *Cumhuriyet*, "Ocak'ın kayıp devletin suçu", 13 Nisan 1995.

7. *Hürriyet*, "Gaziosmanpaşa Raporu, Adalet Bakanlığı'nda", 16 Nisan 1995; *Cumhuriyet*, "Terör ve baskı, demokrasi ile yaşayamaz", 16 Nisan 1995.

8. *Milliyet*, "CHP işgali sürüyor", 24 Nisan 1995; *Cumhuriyet*, "Hasan Ocak eylemi sona erdi", 28 Nisan 1995.

9. "Polis tarafından gözaltına alındığı ve 'kaybedildiği' iddia edilen Hasan Ocak için Ankara'da her akşam ilginç bir protesto gösterisi tekrarlanıyor. Ocak'ın bir an önce bulunmasını isteyen yakınları, Yüksel Caddesi'ndeki İnsan Hakları Anıtı'nun önünde her akşam mumlar yakarak sessiz bir eylem yapıyorlar." *Hürriyet*, "Gözaltındaki kayıp genç, mumla aranıyor", 26 Nisan 1995.

bey, oğlumu bulun” diye bağırınca DGM’nin düzenini bozdukları gerekçesiyle 1 ay hapis cezasına çarptırılırlar.¹⁰ Maside Ocak bu karara babasının tepkisini hatırlatıyor: “Biz öyle bir ülkede yaşıyoruz ki bir savcı¹¹ düşünün, ölen köpeği için dağlara methiyeler dizerken evladını arayan bir anneyi hapse koydu.”

Ocak ailesi 1 Mayıs’ta yeniden bir araya gelir. Kadıköy’de. Anne Emine Ocak hapisten çıkmıştır. İlk iş olarak kızı Maside Ocak’a, “Biz Hasan’ı bulacağız değil mi?” diye sorar, “Bu kadar şey yaptık, artık buluruz değil mi?” diye. “Bulacağız” der Maside Ocak. “Ben biliyorum” der Emine Ocak, “Hasan’ı getireceksin bana.”

İçişleri Bakanlığı: Gözetiminde Hasan Ocak diye biri yok

Emine Ocak, 14 Mayıs’ta, Anneler Günü’nde diğer kayıp anneleriyle birlikte Taksim’deki gösteride oğlunun bulunmasını¹² isterken, Hasan Ocak için kamuoyu desteği sağlanır. Öyle ki yetkililer bile açıklamalarını değiştirir, değiştirmek zorunda kalırlar. Daha önce Emniyet’in basına yansıyan açıklaması,¹³ İstanbul Valiliği ve İçişleri Bakanlığı’nun da CHP’ye verdiği bilgi, “Gözetiminde Hasan Ocak diye biri yok” şeklindedir. CHP Genel Başkanı Hikmet Çetin de partisinin grup toplantısında kendisine tepki gösteren vekillere, “Devletin verdiği bilgilere güvenmek zorundayız”¹⁴ demiştir. Fakat İçişleri Bakanı Nahit Men-

10. *Cumhuriyet*, “Kayıp oğlunu arayan anneye 1 ay hapis cezası”, 18 Nisan 1995.

11. “Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı Nusret Demiral’ın zehirlenerek ölen köpeği Goldi için yaptırdığı heykel, Hayvanlar Günü’nde yapılacak bir törenle dikilecek. Geçen yıl 13 Nisan’da ODTÜ’nün bahçesine belediye görevlilerinin attığı zehirli eti yediği için ölen Golden Retriever cinsi köpeğinin ardından şiiir de yazan Nusret Demiral, heykeltraşın kimliği hakkında bilgi vermedi.” *Hürriyet*, “Köpeği için törenli açılış”, 18 Nisan 1995.

12. *Cumhuriyet*, “Ocak’ın ölüsü bulundu”, 17 Mayıs 1995.

13. *Cumhuriyet*, “Polis kendini yalanladı”, 19 Nisan 1995.

14. “Algan Hacaloğlu’nun ‘Devletin bize verdiği bilgiye göre gözetiminde Hasan Ocak diye biri yok’ yönündeki sözlerine oturumu yöneten Grup Başkanvekili Mehmet Kerimoğlu tepki göstererek ‘Ama bize gelen bilgiler farklı’ dedi. Bu kez CHP Genel Başkanı Hikmet Çetin sinirlenerek ‘Bu konu bana 5 kez iletildi ve ben her seferinde İstanbul Valisi ve İçişleri Bakanı ile görüşüm. Devletin verdiği bilgiye güvenmek zorundayız’ dedi. Çetin, ayrıca partide birbiriyle uyumlu politikalar izlenmesi gerektiğini söyledi. Kerimoğlu, Çetin’e ‘Tamam devlete güvenelim ama milletvekili döven polisin verdiği bilgiye nasıl inanalım?’ dedi.” *Cumhuriyet*, “CHP grubunda sert tartışma”, 26 Nisan 1995.

teşe, daha sonra yalanlayacak olsa da¹⁵ bir açıklama yapar ve “İstanbul Emniyet Müdürü’ne sordum. Gözaltına alındıktan bir süre sonra serbest bırakıldığını söyledi. Durumunu biz de merak ediyoruz. Çocuğun hiçbir suçu yokmuş. Sadece 1986-87 yıllarında ufak çapta bazı olaylara karışmış. Fakat ondan sonra hiçbir olayla ilgisi olmamış” der.¹⁶ Hasan Ocak’ın bulunması için Ankara’ya yapılan çağrılar, Uluslararası Af Örgütü, Kızılhaç, Avrupa Parlamentosu ve Alman milletvekillerinin katılımıyla büyür.¹⁷

“Hasan Ocak için ailesi ve yakınları inanılmaz bir mücadele verdiler” diye yazar *Cumhuriyet* yazarı Ataol Behramoğlu... “Belki okuma yazması bile olmayan yaşlı anne, o yiğit ve mazlum halk kadını, tragedyalarda bile rastlanılması güç acılara göğüs gerdi. Biz aydınlar ise yanı başımızdaki cinayetin sadece tanığı olabildik.”¹⁸ Çünkü Behramoğlu bu satırları yazdığında, Hasan Ocak’ın öldürüldüğü kesinleşmiştir. 17 Mayıs 1995’te gazeteler, “Ocak’ın ölüsü bulundu”,¹⁹ “Kayıp Ocak gömülmüş”,²⁰ “Kayıp Ocak öldü mü?”²¹ gibi başlıklarla duyurur acı haberi. Aile, Hasan Ocak’ı Adli Tıp Kurumu’ndaki kimsesizler kataloğundan teşhis etmiştir. Cenaze, Küçükçekmece Altınşehir Kimsesizler Mezarlığı’ndadır ama gömüt numarası bulunmadığı için iki gün boyunca mezarın yerini ararlar.²²

Ocak ailesi oğullarının başına geleni daha sonra öğrenir. 21 Mart’ta gözaltına alınan Hasan Ocak, 26 Mart’ta Beykoz’da Buz-

15. *Cumhuriyet*, Mahmut T. Öngören, “Neden, Karamsarlık mı?”, 2 Haziran 1995.

16. *Cumhuriyet*, “Yargısız yargı bekliyor”, 28 Nisan 1995; *Cumhuriyet*, “Ocak’ın ailesi savcılığa suç duyurusu yapacak”, 30 Nisan 1995; *Cumhuriyet*, Mahmut T. Öngören, “Çağdaş Devlet”, 5 Mayıs 1995.

17. *Cumhuriyet*, “Hasan Ocak için uluslararası girişim”, 12 Mayıs 1995.

18. *Cumhuriyet*, Ataol Behramoğlu, “Cinayete Ortak Olmak”, 20 Mayıs 1995.

19. “26 Mart’ta Beykoz Buzhane köyü yakınlarındaki ormanlık alanda boğazı telle sıklımlı olarak bulunan erkek cesedini Hasan Ocak’ın ailesi, savcılık ve Adli Tıp Kurumu’ndaki fotoğraflardan tanıdı. Başının ve vücudunun çeşitli yerlerinde darp izleri bulunan cesedin 15 gün morgda bekletildikten sonra fotoğrafları çekilip kan testi yapılarak Fatih’teki Kimsesizler Mezarlığı’nda toprağa verildiği anlaşıldı.” *Cumhuriyet*, “Ocak’ın ölüsü bulundu”, 17 Mayıs 1995.

20. *Milliyet*, “Kayıp Ocak gömülmüş...”, 17 Mayıs 1995.

21. *Hürriyet*, “Kayıp Ocak öldü mü?”, 17 Mayıs 1995.

22. *Cumhuriyet*, “Ocak ikinci kez toprağa verildi”, 20 Mayıs 1995.

hane [Bozhane] köyü yakınlarında köylüler tarafından cansız bir şekilde bulunmuştur. Sonrasında jandarma, Beykoz Cumhuriyet Savcılığı, Adli Tıp Kurumu derken, cansız beden sonunda Küçükçekmece Mezarlıklar Müdürlüğü'ne gönderilip defnedilmiştir.²³ Mezarın Gazi Mezarlığı'na naklini yapmak bile kolay olmaz. Mezardan çıkarılması iznini verecek yetkililer dönemin basınının tabiriyle "kaybolur", bir süre kendilerine ulaşamaz.²⁴ Devreye Mezarlıklar Müdürlüğü girer ve mezar açılır. Aile 19 Mayıs sabah 9'da cansız bedeni alır.²⁵ Cenaze saat 11.00 sıralarında Gazi Mahallesi'ndeki cemevi önüne getirilir.²⁶ Maside Ocak, "Bizim geleneklerimizde bekâr erkeklerin ellerine kına yakılır. Kına getirmişlerdi Hasan'ın cenazesine. Kınasını kefenin üstüne yaktılar" diye anlatıyor ve ekliyor: "İnsan en son sevdiğinin kokusunu unutturmuş ya, Hasan'ın cansız bedeni tekrardan kefenlenirken içime çektiğim kokusu kaldı bende. Yüzünü unutmadım ama Hasan'ın yüzüne dair benim hafızamda kalan tek şey, cansız bedenim, paramparça edilmiş bedenimin fotoğrafı." Cenaze töreninde Hasan Ocak'ın babası Baba Ocak söz alır, "Ben aylardır Hasan'ın düğünü için hazırlık yapıyordum. Hasan'ın düğünüdür bu işte" der. Ve böylece Hasan Ocak dönemin basınında yer alan sayılara göre, bin beş yüz²⁷ ile beş bin²⁸ arasında değişen bir kalabalığın katıldığı törenle tekrar toprağa verilir.

İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Hacaloğlu, "Ben bakan olarak böyle bir durum yaşandığı için toplumdan özür diliyorum" ifadelerini kullanır.²⁹ Bakana, İstanbul Emniyet Müdürü

23. *Cumhuriyet*, "Ocak ikinci kez toprağa verildi", 20 Mayıs 1995.

24. "Altınşehir'deki mezarlığa giden Ocak'ın babası Baba Ocak ve ağabeyi Hüseyin Ocak, nakil işlemlerinin uzatılmasının kasıtlı olduğunu söylediler." *Cumhuriyet*, "Şimdi de yetkililer kayıp!", 19 Mayıs 1995.

25. *Cumhuriyet*, "Ocak ikinci kez toprağa verildi", 20 Mayıs 1995.

26. *Hürriyet*, "Faili meçhule öfke", 20 Mayıs 1995.

27. *Milliyet*, "Gazi'de Ocak günü," 20 Mayıs 1995.

28. *Cumhuriyet*, "Ocak ikinci kez toprağa verildi", 20 Mayıs 1995.

29. *Cumhuriyet*, "Ocak ikinci kez toprağa verildi", 20 Mayıs 1995.

Necdet Menzir'in "Polis enayi mi, bir kişiyi öldürsün ve bir kayanın üstüne atsın. Bu olayla polisin yakından uzaktan ilgisi yoktur"³⁰ sözleri de sorulur. Hacaloğlu, "Bu açıklamaya saygı duyarım" demekle yetinir. Polis tarafından öldürüldüğü iddialarının hatırlatılması üzerineyse "susma hakkını" kullanacağını söyler, "Polise yönelik suçlamaları İçişleri Bakanı cevaplar" der. İçişleri Bakanı Menteşe, "Hasan Ocak gözaltına alınmamıştır. Bu olay kapanmıştır" diye eski söylemine geri döner.³¹

Cumhuriyet gazetesi yazarı Ataol Behramoğlu, "Yanı başımızda işlenen bir cinayetin sadece tanığı olarak kalmak ona ortak olmaktan çok da farklı bir şey midir?"³² diye tepki gösterir yaşananlara. Daha önce işkence yapıldığına ilişkin belge, bilgi bulunması durumunda suçluların "yakasına yapışacağını"³³ söylemiş olan Menteşe de dahil olmak üzere herkesin merak ettiği Adli Tıp Kurumu raporu, bu süreçte ortaya çıkar.³⁴ İnceleme sonucunda telle boğulduğu, boynu ve omuriliklerinde kırıklar bulunduğu, başı ile vücudunda darp ve yanık izleri olduğu tespit edilir.³⁵ DYP-CHP hükümetinin bakanları karşı karşıya gelir.³⁶ Yaşanan vahameti bakan Hacaloğlu'nun şu sözü ortaya koyar: "Hasan Ocak ile ilgili pek çok duyuru yapıldığı halde ve Adli Tıp'ta kimlik tespiti

30. *Cumhuriyet*, "Şimdi de yetkililer kayıp!", 19 Mayıs 1995.

31. *Cumhuriyet*, "Ocak ikinci kez toprağa verildi", 20 Mayıs 1995.

32. *Cumhuriyet*, Ataol Behramoğlu, "Cinayete Ortak Olmak", 20 Mayıs 1995.

33. *Cumhuriyet*, "Şimdi de yetkililer kayıp!", 19 Mayıs 1995.

34. "26 Mart'ta bulunduktan sonra Adli Tıp'a gönderilen Ocak'ın cenazesi üzerinde 27 Mart tarihinde yapılan otopsinin kimyasal ve biyolojik tahlilleri 20 Nisan'da sonuçlandı. Adli Tıp Kurumu Başkanı Prof. Özdemir Kollusayın ile 5 uzman tarafından hazırlanan otopsi raporunun 'Dış Muayene' başlıklı bölümünde, parmaklarında parmak izi alındığına ilişkin mürekkep lekesi bulunduğu, cesedin çeşitli yerlerinde kesikler, göz altlarında yaralara rastlandığı belirtildi. Raporun 'İç Muayene' başlıklı ikinci bölümünde başın iç kesiminde kanama ve ekimozlar, akciğerlerde ve sırt kaslarında kanamalar olduğu kaydedildi. (...) ölümün 'ön omur ayrılmasından kaynaklanan bağla boğmaya bağlı asfiksi sonucu meydana geldiği' belirtildi." *Cumhuriyet*, "Savcılık Ocak'ın evrakını gizliyor", 25 Mayıs 1995.

35. *Cumhuriyet*, "Bakan bakandan hesap soracak", 21 Mayıs 1995.

36. İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'nin "Bu konu kapandı", Adalet Bakanı Mehmet Moğultay'ın "Savcılık görevini eksiksiz yapmıştır" dedikleri Hasan Ocak cinayetiyle ilgili olarak İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Algan Hacaloğlu, "Benim muhatabım İçişleri Bakanı, Adalet Bakanı'dır. (...) Onlara Hasan Ocak'la ilgili ipuçlarının neden dikkate alınmadığını soracağız" der. *Cumhuriyet*, "Bakan bakandan hesap soracak", 21 Mayıs 1995.

Baba Ocak: Ben bir Hasan kaybettim, bin Hasan kazandım

yapılmasına rağmen mekanizmaların neden tıkanırdığını anlamak pek mümkün değil. İşte burada susma hakkımı kullanıyorum.”³⁷ Bir bakanın bile “susmaya” başladığı bu noktada, Türkiye’nin en uzun soluklu sivil itaatsizlik eylemi doğar.

Hasan Ocak’ın babası Baba Ocak, oğlunun anısına verdiği yemeğe katılanlara, “Sevgili Hasanlarım, ben bir Hasan kaybettim, bin Hasan kazandım. Siz bana ‘baba’ dediniz, ben de sizlere ‘Hasan’ diyorum”³⁸ diye seslenirken, İnsan Hakları Derneği’nde bir toplantı düzenlenir. Ocak ailesinin yanı sıra diğer kayıp yakınları ve İnsan Hakları Derneği üye ve aktivistleri bir araya gelir. Bu toplantıdan her Cumartesi saat 12’de Galatasaray’da kayıplar için toplanma kararı çıkar. Ve ilk buluşma 27 Mayıs 1995 Cumartesi günü saat 12’de gerçekleşir. Eylem sırasında söz alan Şanar Yurdatapan, “Türkiye’nin Arjantin olmaya hakkı yoktur. Kayıplar konusunda herkesi duyarlı olmaya çağırıyoruz” diyecektir.³⁹ Basına göre, Türkiye’de yaşananlar Arjantin’dekilere,⁴⁰ bu eylem 1976-1983 yılları arasındaki askeri diktatörlük döneminde, çocukları “zorla kaybedilen” Arjantinli annelerin eylemine benzer. Ve bu nedenle zaman geçtikçe 1995 yılının sonuna doğru “Cumartesi Anaları”, “Cumartesi Anneleri”⁴¹ diye anılır hale gelir. Bu ilk eylem hızla büyümeye başlamıştır. Özellikle de Karakoç ailesinin katılımıyla...

37. *Cumhuriyet*, “MHP’ye kapıları kapadık”, 23 Mayıs 1995.

38. *Cumhuriyet*, “Hasan Ocak’ın anısına yemek”, 22 Mayıs 1995.

39. *Cumhuriyet*, “Gözaltında kayıplara oturma eylemi”, 28 Mayıs 1995.

40. “1981 yılında Arjantin’de General Viola, kayıp kişiler olgusu hakkında soruşturma açılıp açılmayacağını soran bir gazeteciye şöyle yanıtlıyordu: “Sanıyorum güvenlik güçleri hakkında soruşturma açacağımızı zannediyorsunuz; bu kesinlikle tartışma dışıdır.” Arjantin’de cunta gitti. Darbeciler yargılandı. İnsan hakları ihlallerini yapanlar mahkûm edildi. (...) Bir kâbusu yaşıyoruz. Aklımızı mantığımızı yitirdik. Sağduyumuzu da yitirmenin eşliğindeyiz.” *Cumhuriyet*, Doç. Dr. Mehmet Semiz Gemalmaz, “İnsan hakları örgütlerine laf atanlar, şimdi niye susuyorsunuz?”, 19 Mayıs 1995.

41. *Cumhuriyet*, Hikmet Çetinkaya, “Cumartesi Anneleri”, 4 Aralık 1995.

1000 hafta... Bir başka deyişle yaklaşık 10 milyon 80 bin dakika. 168 bin saat. 7 bin gün. 229 ay. 19 yıl... Türkiye'nin tartışmasız en uzun soluklu ve hâlâ devam eden eylemi olan Cumartesi Anneleri, 1000. haftasını geride bırakıyor. Bu çalışma, sesini duyurmak için kendini Galatasaray Meydanı'nda bulanları, bulmak zorunda kalanları konu alıyor. Ve elbette eylem yapmalarının nedeni olan kayıplarını...

“Ben de Cumartesi Annesi'yim. Anneliğin yalnızca doğumla ilgili olmadığına inananlardanım. Bu yüzden zaten o annelerin yerindeyim duygu olarak. O durumdayken uçurum gibi ürkütücü, karanlık ve sonsuz bir sessizliğin korkusu kaplar herhalde içimi... Bu baskıya rağmen direnebilme gücü de analığın ta kendisi...”

Sezen Aksu

“Fehmi Tosun'u hatırla.”

U2

“Beni de tutuklasınlar. Başıma gelebilecekleri tahmin edebilirken Galatasaray'da olmak istiyorsam insanlığımı kaybetmekten korktuğum içindir.”

Gülriz Sururi

“Hiçbirinizin evladı kayıp mı? O zaman onların derdini bilmeyebilirsiniz. Somut olarak ben de bilmiyorum. Çünkü benim de çocuğum kayıp değil. Ama bilmemek, anlamamak anlamına gelmez. Coplandılar, taşlandılar, yuhlandılar ama yılmadılar. Çünkü evlatları kayıptı. Ne yapabileceğimi bilmiyorum ama yüreğim yanıyor, bunu biliyorum.”

Müjdat Gezen

“Galatasaray oturmaları bir sesleniştir. Evrensel hukuka, evrensel insan haklarına saygı duyuyor musunuz? Bunların vazgeçilmez olduğuna inanıyor musunuz? O halde yeriniz yanımızdır. O halde siz de bir cumartesi insanısınız, sesimize ses katmalısınız.”

Nur Sürer

